

MRF 2023.321

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 14. december 2023, j.nr. 21/03249

Ophævet og hjemvist dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen til 300 m³ vandbeholder til offentlig vandforsyning, selv om hensynet til at sikre vandforsyning blevet anset for et vigtigere hensyn end interessen i fortidsmindebeskyttelseslinjen, da det ikke kunne udelukkes, at fældning af træer kunne påvirke bilag IV-arten flagermus. Dissens.

Efter ansøgning fra et vandværk meddelte Aalborg Kommune i februar 2021 dispensation fra den 100 m fortidsmindebeskyttelseslinje til opførelse af en vandbeholder samt et trådhegn. Beholderen og trådhegnet skulle placeres 40 m fra fortidsmindet Lindholm Høje, der dækker et 7,9 ha stort areal. Den ansøgte vandbeholder havde en diameter på 12,58 m, en højde 3 m over terræn og en kapacitet på 300 m³ og skulle ikke nedgraves, men dækkes med jord op til 50 cm under lågets underkant. Trådhegnet, der skulle placeres nær skel til de tilstødende matrikler, skulle have en højde på 1,5 m med stolper. Af sagen fremgik, at fortidsmindet med sine 700 grave var landets største og mest imponerende gravplads fra den sene jernalder og vikingetid. Ejendommen var endvidere delvist omfattet af skovbyggelinje og en fredning fra 1975, hvor fredningsnævnet havde meddelt dispensation fra fredningen til trådhegnet og vandbeholderen. Kommunens dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen var bl.a. begrundet med, at trådhegnet ikke ville påvirke ind- og udsyn til og fra fortidsmindet, og at vandbeholderen blev placeret bag en allerede eksisterende beholder. Kommunen lagde endvidere vægt på, at fortidsmindet var afskærmet fra projektet og de allerede eksisterende vandbeholdere af massiv væsentlig beplantning, hvormed fortidsmindet ikke ville blive påvirket af projektet. Afgørelsen blev påklaget af Slots- og Kulturstyrelsen, der navnlig gjorde gældende, at der var tale om et unikt fortidsmindekompleks, og at der ikke forelå sådanne særlige omstændigheder, der kunne begrunde dispensation. Under klagesagen fremsendte kommunen vandværkets bemærkninger, hvoraf bl.a. fremgik, at formålet med vandbeholderen var at imødekomme områdets stigende vandforbrug, da dette havde afledt et behov

for større lagerkapacitet af rent drikkevand. Vandværket var sårbart over for kortvarige udfald og nedbrud af kildepladser, og vandværket havde ikke forsyningssikkerhed ved evt. driftsstop eller pumpeudfald. Miljø- og Fødevarerklagenævnet lagde til grund, at dispensation forudsatte, at der forelå et særligt tilfælde, hvor formålet med det ansøgte er så væsentligt, at den generelle beskyttelsesinteresse og hensynet til sikring af arkæologiske lag bør vige, og at alternative egnede placeringer kan udelukkes. Et flertal (5 mod 2) fandt, at der forelå et særligt tilfælde, da den samfundsmæssige interesse i at sikre drikkevandsforsyningen vejede tungere end de interesser, der knyttede sig til fortidsmindebeskyttelseslinjen, idet projektet ikke i afgørende grad forringede den landskabelige og kulturhistoriske oplevelse af fortidsmindet, og de arkæologiske forhold var afdækket. Flertallet vurderede i relation til trådhegnet, at der forelå et sikkerhedsmæssigt behov, men at der kun kunne meddeles dispensation til et trådhegn med den udbredelse, som var nødvendig for at beskytte drikkevandet, og at indhegning af hele matriklen ikke var nødvendig. Da der skulle fældes træer i forbindelse med opsætning af trådhegnet 1 m fra matrikelgrænsen, og det ikke kunne udelukkes, at fældningen kunne påvirke bilag IV-arten flagermus negativt, ophævede nævnets flertal kommunens dispensation og hjemviste sagen med bemærkning om, at kommunen ved fornyet behandling skulle foretage en vurdering af udstrækningen af hegnets forløb og placering, som efter kommunens vurdering ville være sikkerhedsmæssigt nødvendig, samt foretage en vurdering af det ansøgtes påvirkning af bilag IV-arter, herunder flagermus.

Ophævelse og hjemvisning i sag om vandbeholder og hegn inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen i Aalborg Kommune

21/03249

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, jf. § 78, stk. 1, 1. pkt.[1]

Miljø- og Fødevarerklagenævnet ophæver Aalborg Kommunes afgørelse af 19. februar 2021 om dispensation til etablering af vandbeholder samt opsætning af trådhegn inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr. nr. [M1] Lindholm By, Lindholm, beliggende [A1], 9400 Nørresundby, og hjemviser sagen til fornyet behandling.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, der i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, har behandlet sagen i nævnets læge afdeling 10, jf. § 3, stk. 1, nr. 10, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet

Afgørelsen er den 2. marts 2021 påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af Slots- og Kulturstyrelsen.

Klager har navnlig anført, at

- Aalborg Kommune ikke har taget de nødvendige hensyn til fortidsmindet, da det ansøgte etableres tæt på fortidsmindet på et hidtil ubebygget areal,
- eksisterende beplantning ikke kan anvendes som et argument for, at der kan meddeles dispensation, da beplantning kan fjernes, og
- alternative placeringsmuligheder uden for fortidsmindebeskyttelseslinjen bør undersøges nærmere.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har den 25. april 2021 truffet afgørelse om at afvise at realitetsbehandle to klager over Aalborg Kommunes afgørelse af 19. februar 2021 om dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen til etablering af vandbeholder og opsætning af trådhegn på ejendommen, idet nævnet vurderede, at klagerne ikke var klageberettigede.[4] Derudover har nævnet den 26. januar 2021 truffet afgørelse om at afvise at realitetsbehandle en klage over Fredningsnævnet for Nordjylland, sydøstlig dels afgørelse af 7. september 2020 om dispensation fra fredningen af Lindholm Høje til etablering af vandbeholder og opsætning af trådhegn på ejendommen.[5] Afvisningen var også her begrundet i, at klager ikke var klageberettiget.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen/området

Den omhandlede ejendom, matr. nr. [M1] Lindholm By, Lindholm, hvorpå den ansøgte vandbeholder og trådhegn ønskes etableret, er beliggende i udkanten af Lindholm, nordvest for Nørresundby. Ejendommen ligger i landzone, i udkanten af et større område med byzone, hvor området er præget af tæt bymæssig bebyggelse. Nord og øst for ejendommen består området navnlig af opdyrkede landbrugsarealer med spredt bebyggelse, fredskov samt større områder registreret som § 3-beskyttet hede.

Ejendommen har et registreret areal på 3.600 m². Ifølge BBR-registreret ligger der på ejendommen et klubhus på 76 m² og et udhus på 7 m², som ifølge luftfotos er nedrevet i 2018 eller 2019. Ejendommen består derudover af et slået græsareal samt beplantning med træer.

Ejendommen grænser mod syd op til fire matrikler, herunder matr. nr. [M2], Lindholm By, Lindholm, som ligger syd herfor i tilknytning til matr. nr. [M3] Lindholm By, Lindholm. Begge matrikler er ejet af vandværket (ansøger i sagen). Ifølge luftfotos og skråfotos ligger der på matr. nr. [M2] en rund vandbeholder, opmålt til ca. 115 m², og på matr. nr. [M3] ligger en kvadratisk vandbeholder, opmålt til ca. 100 m². Vandbeholderne fremstår nedgravet, idet terrænet omkring anlæggene er hævet og beklædt med græs. Vandbeholderne er indhegnet i et samlet hegnsforløb med en længde på ca. 165 m, som følger ejendommenes matrikelgrænser.

Langs matriklernes østlige skel løber [A2] i nord-sydgående retning. Vejen ender mod nord ved en indkørsel på matr. nr. [M1]. Øst for [A2] er der træbeplantning, som afgrænser vejen og boligområdet fra fortidsmindet Lindholm Høje (fredningsnr. 11:1310).

Matr. nr. [M1] er i sin helhed omfattet af fortidsmindebeskyttelseslinjen, som afkastes af fortidsmindet Lindholm Høje. Fortidsmindet omfatter et areal på ca. 7,9 ha. Derudover er ejendommen omfattet af fredningen af Lindholm Høje samt delvist omfattet af skovbyggelinjen. Ejendommen er endvidere udpeget som kulturarvsareal (stednr. 120607-20). Derudover fremgår det, at der i området nær ejendommen er fundet flere enkeltfund, herunder smykker af bronze, bronzespænder og borgerkrigsmønt fra omkring år 1300 m.fl.[6]

Det fremgår af hjemmesiden "Fund og Fortidsminder", at Lindholm Høje, som ligger nord for Limfjorden, med sine 700 grave er landets største og mest imponerende gravplads fra den sene jernalder og vikingetid. Langt de fleste grave på bakken er brandgrave, og hovedparten er omgivet af en stensætning. Der forekommer både trekantede, firkantede, runde, ovale og skibsformede stensætninger. Fra omkring år 500 til 1000 e.Kr. blev pladsen anvendt til begravelser, og det er derfor muligt at følge, hvordan gravskikken udviklede sig i disse århundreder.[7] De ældste grave er fra 400-årene og de yngste er fra vikingetiden i 900-årene. Videre fremgår det, at Limfjorden i hele oldtiden var et vigtigt farvand for rejser til og fra de nordiske lande, og at fjorden i vikingetiden også var udgangspunkt for togter til England og resten af Europa, hvor datidens skibe let kunne sejle op ad Lindholm Å til Lindholm Høje. Den sandede jord var let at dyrke, men samtidig sårbar over for sandflugt og omkring år 1100 var sandflugten så voldsom, at Lindholm Høje blev forladt. Sandet dækkede stenene indtil fortidsmindet blev fredet i 1901 og udgravet i 1950'erne. Om anlæggene fremgår det, at der er tale om skibssætninger, brandgrave, jordfæstegrave og bosættelser, dateret til jernalderen (375 – 1066 e.Kr.) samt marksystemer fra vikingetiden (dateret 750 – 1066 e.Kr.)[8]

Det ansøgte projekt er endvidere beliggende ca. 3,7 km fra det nærmeste Natura 2000-område nr. 15 Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal (Habitatområde H15 og Fuglebeskyttelsesområde F1).

2.2 Den påklagede afgørelse

Aalborg Kommune har den 19. februar 2021 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, truffet afgørelse om dispensation til etablering af en ny overjordisk vandbeholder samt opsætning af et trådhegn inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr. nr. [M2] (rettelig [M1]) Lindholm By, Lindholm.

Om sagens forløb fremgår det af den påklagede afgørelse, at Aalborg Kommune den 15. juni 2020 har modtaget en ansøgning om dispensation til opsætning af vandbeholder og hegn på ejendommen, og at ansøgningen er suppleret med yderligere materiale den 26. juni 2020. Om det ansøgte projekt fremgår det af afgørelsen, at vandbeholderens kapacitet vil være på 300 m³. Beholderens udvendige diameter vil være 12,58 m, og dens højde vil være 3 m over terræn, ligesom de eksisterende beholdere. Beholderen nedgraves ikke, men dækkes med jord op til 0,5 m under lågets underkant og der sås græs. Derudover bliver der lagt tagpap på låget i samme type som de eksisterende. Vedrørende hegnet fremgår det, at hegnet udføres som et trådhegn med en højde på 1,5 m. Hegnet placeres 1 m fra skel på matr. nr. [M1] Lindholm By, Lindholm, og stolperne nedgraves 90 cm i jorden.

Det fremgår af den påklagede afgørelse, at det ansøgte projekt er beliggende inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen, som afkastes af fortidsmindet Lindholm Høje (fredningsnr. 11:1310), og at fortidsmindet er beliggende ca. 40 m fra det ansøgte projekt.

Videre fremgår det af afgørelsen, at ejendommen er omfattet af fredningsnævnets afgørelse af 1. oktober 1975 om fredning af arealer ved Lindholm Høje, og at fredningen har til formål at bevare området ved Lindholm Høje. Aalborg Kommune har i den forbindelse oplyst, at fredningsnævnet den 7. september 2020 har meddelt dispensation til opsætning af hegn og etablering af vandbeholder. Af fredningsnævnets afgørelse fremgår det bl.a., at kommunen har oplyst, at projektet er beliggende 3,7 km fra Natura 2000-område nr. 15 Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal, og at projektet derfor ikke vil påvirke tilknyttede arter og habitatnatur. Derudover fremgår det, at det ansøgte projekt ikke ville blive synligt fra Lindholm Høje, bl.a. idet kun få træer skal fældes.

Aalborg Kommune har i den påklagede afgørelse vurderet, at der kan meddeles dispensation til den ansøgte vandbeholder og hegn. Kommunen har lagt vægt på, at trådhegnet ikke vil påvirke ind- og udsyn til og fra fortidsmindet, og at vandbeholderen på den ansøgte placering, delvist bag en eksisterende vandbeholder, ikke vil medføre en væsentlig påvirkning i forhold til de hensyn, der varetages med fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Aalborg Kommune har endvidere lagt vægt på, at der findes væsentlig massiv beplantning mellem fortidsmindet og området ved de eksisterende vandbeholdere, og at fortidsmindet derfor ikke vil blive påvirket af det ansøgte projekt.

2.3 Klagens indhold

Klager har indledningsvist anført, at fortidsmindet Lindholm Høje ligger på et højdeplateau, og med dens størrelse og placering fremstår som et markant landskabelement. Der er ifølge klager tale om et unikt fortidsmindekompleks, som for nogle år siden også blev udvalgt som en del af projektet Danmarks Oldtid i Landskabet, hvor særligt markante fortidsminder blev formidlet for besøgende. Nordjyllands Historiske Museum har endvidere en større udstilling i området.

Klager har anført, at der i den konkrete sag ikke foreligger sådanne særlige omstændigheder, som kan begrunde en dispensation til det ansøgte projekt inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen. Til støtte herfor har klager anført, at Aalborg Kommune ikke har taget de nødvendige hensyn til det unikke og nationale fortidsminde, som har meget stor betydning. Derudover har klager henvist til, at det ansøgte etableres meget tæt på det fredede område.

Klager har endvidere henvist til et høringsvar indsendt af klager i forbindelse med sagens behandling i sommeren 2020, hvor klager bl.a. har anført, at klager ser med stor bekymring på, at der etableres et massivt hegn og anlægges en vandbeholder så tæt på fortidsmindet, og på et hidtil ubebygget areal.

Vedrørende beplantningens skærmende virkning har klager bemærket, at beplantning er omskiftelig, og at den eksisterende beplantning derfor ikke kan bruges som et særligt argument for at meddele dispensation.

Klager har endvidere opfordret Aalborg Kommune til at genoverveje alternative placeringsmuligheder uden for fortidsmindebeskyttelseslinjen, alternativt undlade hegnet og i stedet placere vandbeholderen bag eksisterende bygninger ved vandværket, så vandbeholderen bliver mindre dominerende i forhold til den nære beliggenhed til fortidsmindet.

2.4 Aalborg Kommunes bemærkninger til klagen

Aalborg Kommune har i bemærkninger til klagen af 16. marts 2021 anført, at kommunen fastholder den påklagede afgørelse om dispensation.

Vedrørende de arkæologiske forhold har Aalborg Kommune oplyst, at Aalborg Historiske Museum den 6. juli 2020 har udtalt, at museet ikke har bemærkninger til anlægsarbejdet i forbindelse med projektet, og at der har eksisteret en mindre grusgrav på ejendommen. Videre fremgår det, at museet for en god ordens skyld dog gerne vil kontaktes, inden anlægsarbejdet med vandbeholderen iværksættes. Derudover har museet gjort opmærksom på, at museumslovens bestemmelser fortsat er gældende, og at entreprenøren således har pligt til at standse gravearbejdet, såfremt der forekommer væsentlige fortidsminder.

2.5 Klagers supplerende bemærkninger

Klager har den 22. juli 2021 indsendt supplerende bemærkninger til sagen.

Vedrørende udtalelserne fra Nordjyllands Historiske Museum har klager bemærket, at udtalelserne omhandler nødvendigheden af arkæologiske udgravninger, og således ikke forholder sig til den visuelle påvirkning af fortidsmindet, som ifølge klager er det væsentlige i sagen.

Klager har endvidere fremsendt et brev af 3. juli 2021, hvor deltagere fra vandværkets generalforsamling har udtrykt bekymring vedrørende det ansøgte projekt. Det fremgår bl.a., at det er generalforsamlingens opfattelse, at etablering af yderligere en højdebeholder, indhegning af hele grunden, samt etablering af en boring med henblik på at etablere endnu en vandforsyningsenhed, er i strid med fredningen af Lindholm Høje og afstandskrav i tilknytning hertil, og at projektet vil være ødelæggende for natur, rekreative bynære oplevelser og de historiske fortidsminder.

2.6 Nye oplysninger under sagens behandling

Sekretariatet for Miljø- og Fødevareklagenævnet har ved høringsbrev af 13. juli 2021 til Aalborg Kommune bedt kommunen om at fremsende den udtalelse af 6. juli 2020 fra Nordjyllands Historiske Museum, som kommunen har henvist til i kommunens bemærkninger til klagen. Sekretariatet har endvidere bedt kommunen om at oplyse, hvilke overvejelser

ansøger og kommunen har gjort sig i forhold til mulige alternative placeringer, enten uden for fortidsmindebeskyttelseslinjen eller inden for beskyttelseslinjen, herunder en placering vest for eksisterende byggeri og anlæg på.

Aalborg Kommune har den 19. juli 2021 fremsendt den anmodede udtalelse fra Nordjyllands Historiske Museum af 6. juli 2020, samt udtalelse fra museet af 30. september 2020 vedrørende det ansøgte hegn. Det fremgår heraf, at museet ingen arkæologiske interesser har vedrørende hegnet, da hegnshullerne er for små til, at der kan laves en arkæologisk forundersøgelse, men at museet ønsker at blive orienteret, såfremt der i forbindelse med boringen fremkommer sort jord, potteskår eller andet.

Vedrørende alternative placeringsmuligheder har Aalborg Kommune anført, at den ansøgte placering for vandbeholderen efter kommunens opfattelse er sagligt begrundet. Kommunen har i den forbindelse anført, at vandbeholderen vil ligge i umiddelbar tilknytning til og bag ved en eksisterende beholder.

Vedrørende trådhegnet har Aalborg Kommune oplyst, at kommunen tidligere har anbefalet, at hegnet opføres umiddelbart omkring den ansøgte vandbeholder, ligesom ved de eksisterende beholdere. Kommunen har dog ikke fastholdt dette krav, da Fredningsnævnet har meddelt dispensation til opsætning af hegn med krav om, at der bliver en smal fremtidig passage mellem det ansøgte hegn og naboskel.

Aalborg Kommune har endvidere fremsendt ansøgers bemærkninger, herunder vedrørende alternative placeringsmuligheder. Det fremgår bl.a. heraf, at ansøger har oplyst, der har været en kraftig byudvikling i Lindholm de seneste år, hvilket har resulteret i et større vandforbrug, og dermed behov for større lagerkapacitet af rent drikkevand til forbrugerne hos vandværket. Videre fremgår det, at ansøger har anført, at vandværket er meget sårbart over for kortvarige udfald og nedbrud af kildepladser, og at vandværket ikke pt. har en forsynings sikkerhed ved eventuelle driftsstop eller pumpeudfald. Yderligere fremgår det, at ud over byudvikling, er den ekstra beholder nødvendig grundet pesticider samt den tredje Limfjordsforbindelse, som vil medføre, at fire eksisterende indvindingsboringer nedlægges. Vandværket mangler således både reservekapacitet og beholderkapacitet, hvilket er baggrunden for den ansøgte vandbeholder. Videre har ansøger oplyst, at ønsket om etableringen af en ny beholder er en del af en fælles fremtidig indvindingsstrategi mellem [V1], [V2] og [V3], som i fællesskab arbejder på en strategi, som bedst muligt tager hensyn til områdets ressourcemæssige begrænsninger.

Vedrørende behovet for trådhegnet har ansøger anført, at hegnet skal forhindre uvedkommende adgang til anlægget, for at hindre risiko for færdsel oven på beholderne samt forurening i rentvandsbeholderen. Videre er det oplyst, at der vil være en smal fremtidig passage mellem den ansøgte hegning og naboskel, og at der bibeholdes fri passage på [A2] til Lindholm Høje.

Om vandbeholderens placering fremgår det, at ansøger har oplyst, at beholderen ikke kan placeres længere mod vest, da der på placeringen skal etableres en ny kildepladstracé, jf. den nye indvindingsstrategi for Hvorup-området. Derudover placeres beholderen sammen med øvrig infrastruktur og på det højeste punkt i forsyningsområdet, og så den ikke er synlig fra de fredede åbne områder nordøst for ejendommen.

Sekretariatet for Miljø- og Fødevareklagenævnet har endvidere ved høringsbrev af 25. oktober 2023 til Aalborg Kommune bedt kommunen om at fremsende kortbilag, hvor den ansøgte vandbeholder og hegning er indtegnet, samt at fremsende det ansøgningsmateriale, som ifølge den påklagede afgørelse er modtaget af kommunen den 15. juni 2020 og den 26. juni 2020.

Aalborg Kommune har den 27. oktober 2023 fremsendt ansøgningsmaterialet, som er fremsendt til i mails af den 16., 25. og 26. juni 2020 til kommunen. Kommunen har endvidere oplyst, at kommunen ikke har modtaget kortbilag med en mere præcis placering af den ansøgte vandbeholder og hegnet, end det der allerede fremgår af ansøgningsmaterialet.

Aalborg Kommune har den 7. november 2023, efter henvendelse fra sekretariatet for Miljø- og Fødevareklagenævnet, telefonisk præciseret, at det ansøgte hegn skal forløbe omkring matr. nr. [M1], og at hele grunden således ønskes indhegnet. Kommunen har om baggrunden herfor oplyst, at grunden hidtil har været en offentligt tilgængelig plads, som har været benyttet af borgerne i området, men at ansøger ønsker, at folk ikke længere skal kunne færdes på grunden. Kommunen har endvidere oplyst, at det var kommunens oprindelige opfattelse, at hegning omkring beholderen, ligesom ved de eksisterende beholdere, var tilstrækkeligt, men at fredningsnævnet har meddelt dispensation til, at hele grunden indhegnes, dog på betingelse af, at hegnet etableres 1 m fra skel for at sikre fri passage til Lindholm Høje.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Følgende medlemmer af Miljø- og Fødevareklagenævnet har deltaget i sagens behandling: Klaus Meinby Lund (formand), fhv. landsdommer Eva Staal og landsdommer Olaf Tingleff, samt de læge medlemmer Pelle Andersen-Harild, Lene Hansen, Kristian Pihl Lorentzen og Jens Vibjerg.

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 meter fra fortidsminder (fortidsmindebeskyttelseslinjen), der er beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven.^[9] Der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende.

Formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabelementer. Både den generelle betydning af fortidsminderne i landskabsbilledet, indsyn til og udsyn fra fortidsminderne skal sikres med bestemmelsen. Samtidig skal bestemmelsen sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne, idet der ofte er særlig mange kulturhistoriske levn i områderne tæt ved de fredede fortidsminder.

Kommunen kan i særlige tilfælde meddele dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2. I overensstemmelse med bestemmelsens ordlyd er praksis meget restriktiv.

I den enkelte sag skal der foretages en konkret vurdering af, om formålet med det ansøgte er så væsentligt, at den generelle beskyttelsesinteresse og hensynet til sikring af de arkæologiske lag bør vige. Der skal endvidere foretages en konkret vurdering af det ansøgte påvirkning af de beskyttede fortidsminder.

Efter Miljø- og Fødevareklagenævnets dispensationspraksis tillægges almene samfundsmæssige hensyn en vis betydning, f.eks. i tilfælde af udvidelse eller forbedring af essentielle samfundsmæssige faciliteter. Det er imidlertid i udgangspunktet en forudsætning, at det ansøgte er forsøgt indpasset i landskabet, og at der ikke kan udpeges en egnet, alternativ placering uden for fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Efter praksis har det også betydning, om en dispensation kan medføre præcedens i strid med formålet med forbuddet. I vurderingen af den enkelte sag indgår derfor overvejelser om, hvilken betydning en dispensation kan få for fremtidige sager. Hvis der meddeles dispensation, skal andre lignende sager som udgangspunkt behandles på samme måde. Efter praksis vejer den generelle beskyttelsesinteresse tungt, uanset at den enkelte sag kan have begrænset betydning.

Et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der foreligger et sådant særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation til det ansøgte projekt. Flertallet har navnlig lagt vægt på, at formålet med det ansøgte projekt er af særlig samfundsmæssig interesse, idet projektet har til formål at sikre området drikkevandsforsyning i forbindelse med byudvikling. Det er endvidere flertallets vurdering, at dette formål i den konkrete sag vejer tungere end de interesser, der knytter sig til fortidsmindebeskyttelseslinjen. Flertallet har herved lagt vægt på, at det ansøgte projekt ikke i afgørende grad vil forringe den landskabelige og kulturhistoriske oplevelse af fortidsmindet, herunder ind- og udsyn til fortidsmindet, da der i forvejen er vandbeholdere og hegn inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen. Flertallet har endvidere lagt vægt på, at de arkæologiske forhold i området er afdækket, og at risikoen for skade på de arkæologiske lag er begrænset.

Flertallet finder desuden ikke grundlag for at anfægte Aalborg Kommunes vurdering af, at den ansøgte placering tæt ved to eksisterende vandbeholdere er den bedst egnede, og at der ikke er egnede alternative placeringsmuligheder uden for fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Vedrørende trådhegnet har flertallet navnlig lagt vægt på, at der kan være et sikkerhedsmæssigt behov for opsætning af trådhegn omkring vandbeholderen. Det er dog flertallets vurdering, at der alene kan meddeles dispensation til et trådhegn med den udbredelse, som er nødvendig for at beskytte drikkevandet. Flertallet bemærker, at det efter flertallets vurdering ikke er godtgjort, at indhegning af hele matriklen er nødvendig.

Flertallet bemærker videre, at der skal ske fældning af træer, såfremt den ansøgte hegning placeres 1 m fra matrikelgrænsen. Det kan efter flertallets vurdering ikke udelukkes, at fældning af træer i forbindelse med opsætning af hegn vil kunne påvirke bilag IV-arter af flagermus negativt, idet skovarealet på ejendommen kan være yngle- og rasteområde for en eller flere flagermusarter.

Flertallet ophæver og hjemviser som følge heraf afgørelsen til fornyet behandling hos Aalborg Kommune, idet kommunen skal foretage en vurdering af udstrækningen af hegnets forløb og placering, som efter kommunens vurdering er sikkerhedsmæssigt nødvendig, samt foretage en vurdering af det ansøgte påvirkning af bilag IV-arter, herunder flagermus.

Mindretallet (Lene Hansen og Pelle Andersen-Harild) finder, at der ikke foreligger et særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation til det ansøgte projekt. Mindretallet har lagt vægt på, at hensynet til sikring af området drikkevandsforsyning i den konkrete sag ikke kan opveje de beskyttelseshensyn, der varetages med fortidsmindebeskyttelseslinjen, og som knytter sig til den konkrete placering. Mindretallet har ved vurderingen lagt vægt på, at det ansøgte projekt ønskes etableret på et hidtil ubebygget areal tæt på fortidsmindet Lindholm Høje, som er et fortidsminde af stor national og kulturhistorisk betydning. Mindretallet har endvidere lagt vægt på hensynet til at undgå en uønsket præcedensvirkning. Derudover har mindretallet lagt vægt på, at det ikke er tilstrækkeligt godtgjort, at det ansøgte ikke kan placeres på arealer, som ligger uden for fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Der træffes afgørelse i overensstemmelse med stemmeflertallet.

3.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets øvrige bemærkninger

Det følger af habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, jf. § 7, stk. 2, nr. 1,^[10] at der ikke kan gives dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, hvis det ansøgte projekt i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Vurderingen skal fremgå af afgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 4.

Det følger endvidere af habitatbekendtgørelsens § 10, stk. 1, nr. 1, jf. § 7, stk. 2, nr. 1, at der ikke kan gives dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a. Vurderingen i forhold til bilag IV-arter skal fremgå af afgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 2.

Aalborg Kommune skal ved den fornyede behandling af sagen foretage en vurdering af det ansøgtes påvirkning af bilag IV-arter, herunder flagermus. Kommunen bedes i den forbindelse være opmærksom på, at projektområdet kan være yngle- og rasteområde for en eller flere flagermusarter, og at det ikke kan udelukkes, at fældning af træer i forbindelse med opsætning af hegn vil kunne påvirke flagermusarter negativt. Kommunen bør i den forbindelse foretage en vurdering af flagermus, jf. Forvaltningsplan for flagermus for at afklare potentiel påvirkning som følge af projektet.

Aalborg Kommune skal endvidere ved sagens fornyede behandling foretage en vurdering af, om det ansøgte projekt i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Nævnet bemærker, at vurderingen skal fremgå af afgørelsen, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 4.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at Aalborg Kommune ved den fornyede behandling af sagen vedrørende trådhegnets forløb og placering skal være opmærksom, at hegnet ikke må have en større udbredelse i forhold til vandbeholderen, end hvad der er sikkerhedsmæssigt nødvendigt for at beskytte drikkevandet.

3.3 Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevarerklagenævnet ophæver Aalborg Kommunes afgørelse af 19. februar 2021 om dispensation til etablering af vandbeholder samt opsætning af trådhegn inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr. nr. [M1] Lindholm By, Lindholm, beliggende [A1], 9400 Nørresundby, og hjemviser sagen til fornyet behandling.

---

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevarerklagenævnet som ændret ved lov nr. 900 af 21. juni 2022 om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet og forskellige andre love.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevarerklagenævnet mv.

[4] Sagsnr. 21/03795 og 21/03792.

[5] Sagsnr. 20/12507.

[6] <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/114742/> (<https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/114742/>), <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/114744/> (<https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/114744/>).

[7] <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/166314/> (<https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/166314/>).

[8] <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/114740/> (<https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/114740/>).

[9] Lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014 af museumsloven med senere ændringer.

[10] Bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Sag:

21/03249

Dato:

14. december 2023.

Emner:

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/>) • Nævneshus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk (<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)
Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.dgst.dk/mfkn-naevneneshus-dk>)